

JEDINSTVENI CENTAR ZA DOKUMENTACIJU JNA

Na savremenoj etapi razvoja naše samoupravne socijalističke zajednice i njenih oružanih snaga, neophodno je da starešine armije prate i usvajaju naučna dostignuća iz tehničkih, biomedicinskih, društvenih, vojnih i drugih nauka.

Danas je skoro nemoguće zamisliti rad savremenog privrednog ili vojnog stručnjaka koji ne prati naučna dostignuća i metode rada u svojoj struci. Međutim, s obzirom na sve veći priliv publikovanih i nepublikovanih (rukopisi, dijagrami, razni laboratorijski i naučno-istraživački izveštaji, zapisnici, magistarski i doktorski radovi, tehnički nacrti, prevodi i sl.) dokumenata, veoma je teško redovno pratiti sva dostignuća, pa čak ni ona u najužoj specijalnosti.

Usled naglog razvoja i ubrzane akumulacije znanja ono što se stekne u školama brzo zastareva. Inače izloženi smo ne samo procesu zaboravljanja stečenog nego i procesu zastarevanja znanja. Kako se otprilike svakih deset godina suma znanja u svetu udvostručava (pogotovo u ključnim tehničkim naukama), to je znanje ljudi koji su pre deset godina završili školovanje, pod pretpostavkom da ništa nisu zaboravili i ništa novo naučili, 50% zastarelo i manje vredno, pa i ako rade u oblasti za koju su se školovali. Zbog toga raste potreba za stalnim dopunskim obrazovanjem (obrazovanje je sastavni deo savremene proizvodnje i svih drugih privrednih i neprivrednih aktivnosti), za izučavanjem stručne literature, za kontinuiranim praćenjem razvoja nauke i struke, za daljom specijalizacijom, itd.

Ako se uzme u obzir da dopunskom obrazovanju prethodi proučavanje novih naučnih informacija, jasno je koliko je značajno prikupljanje i korišćenje relevantnih informacija.

Savremenom vojnom stručnjaku je neophodno poznavanje zbivanja u svetu, pogotovo zbivanja u vojnoj nauci, on mora da prati razvoj vojne tehnike, veštine i naučnih disciplina (strategija, operati-

ka, taktike), a paralelno s tim i društvenih nauka koje su od posebnog interesa za narodnu odbranu.

Interes za pomenutim naučnim disciplinama nije više samo preokupacija profesionalnih vojnika, jer živimo u vremenu kad je narodna odbrana postala sastavni deo našeg samoupravnog čoveka, kad smo svi podjednako zainteresovani i odgovorni za očuvanje nezavisnosti i kad bi svi podjednako snosili teret opštenarodnog odbrambenog rata.

Polazeći od tih sažetih konstatacija moramo se zapitati: kako da obezbedimo vojnom stručnjaku potrebnu naučnu dokumentaciju i na koji način da ga informišemo o nastajanju i mogućnostima korišćenja publikovane i nepublikovane naučne građe?

Klasični oblici distribucije naučnih i tehničkih informacija kroz knjige, časopise i biblioteke već davno nisu dovoljni, mada ni ti oblici kod nas nisu dovoljno razvijeni. I distribucije informacija putem dokumentacijskih časopisa i službi postaju nedovoljni, što takođe nije dovoljno razvijeno.

U celom svetu se traže nova methodska organizaciona i tehnička rešenja koja će omogućiti da se raspoložive relevantne informacije stavljaju korisniku na raspolaganje kada su mu potrebne.

Smatramo da kod nas ne bi smelo da bude velikih lutanja, s obzirom na to što imamo dobra iskustva u dosadašnjem radu, a i iskustva stranih armija. Skoro u svim armijama na Zapadu i na Istoku postoje specijalizovane ustanove koje skupljaju publikovane i nepublikovane informacije i o njima na najpogodnije načine informišu korisnike. Ta bi forma bila prihvatljiva i za naše uslove, a ona se već i koristi kod postojećih institucija (Instituta za naučnotehničku dokumentaciju (INTD) i Instituta za vojnomedicinsku dokumentaciju (IVMD), samo je pitanje kako je organizacijski postaviti.

Polazeći od potreba naučnog i naučnoistraživačkog rada pre nekoliko godina je pokrenuto pitanje dokumentacijsko-informacione delatnosti kao naučne discipline i stvaranje jedne institucije koja bi pratila razvoj vojnih i društvenih nauka od interesa za oružane snage i narodnu odbranu.

Ove naučne discipline su kod nas bile dosta zapostavljene, dok su oblasti tehničkih i biomedicinskih nauka obuhvaćene u posebnim institucijama i već imaju svoju tradiciju.

Bespredmetno je polemisati o tome da li nam je potrebna dokumentacijsko-informaciona delatnost za vojne i društvene nauke. One su već stekle svoje pravo, samo treba pronaći najprihvatljivije organizacione forme i postaviti zadatke prema potrebama naučno-istraživačkog i razvojnog plana oružanih snaga i narodne odbrane.

Narasli zahtevi u poslednje vreme aktuelizirali su to pitanje i ukazali na potrebu formiranja Centra za dokumentaciju i informacije za vojne i društvene nauke.

Osnovni zadaci takvog Centra bili su sledeći:

— da istražuje, prikuplja, sređuje, selektira, proučava, obrađuje, analizira i informiše oružane snage i druge korisnike;

— da izrađuje naučne informacije na zahtev korisnika;

— da prikuplja i prevodi dokumente stranih armija i informiše korisnike, i da

— prevodi i saraduje na prevođenju u drugim armijskim institucijama i o tome vodi evidenciju, itd.

U JNA sada imamo dve specijalizovane institucije — za oblast ratne tehnike i opreme i biomedicinske nauke. Zadatak tih institucija je da za potrebe naučnoistraživačkog i razvojnog rada prate, prikupljaju, obrađuju, selekcionišu, klasifikuju, čuvaju, deponuju, daju na korišćenje i informišu o publikovanoj i nepublikovanoj građi korisnike u oružanim snagama Jugoslavije.

Kada se radi o praćenju naučnih dostignuća iz oblasti vojnih i društvenih nauka treba, po našem mišljenju, rešenja tražiti u sklopu jedinstvenog jugoslovenskog sistema i naš Centar postaviti kao pod-sistemsku instituciju, koji bi bio okrenut opštem jugoslovenskom dokumentacijsko-informacionom sistemu.

U našim institucijama trebalo bi pratiti-obrađivati samo one oblasti koje nisu obrađene u dokumentacijskim i informacijskim ustanovama u zemlji.

Već postojeće podatke iz vojnih i društvenih nauka, a njih verovatno ima, u tim ustanovama treba koristiti za naše potrebe, a stvar je institucije u JNA da pronađe mogućnost korišćenja i način informisanja svojih korisnika.

Smatramo da bi takva institucija trebalo da pokriva potrebe svih vidova, a da bi po vidovima mogli postojati specijalizovani punktovi (najcelishodnije u školskim — nastavnim centrima), čiji bi rad objedinjavala. Rad institucije morao bi se zasnivati na dugoročnim programima većih armijskih ustanova i da im obezbeđuje potrebne informacije koje su neophodne za kontinuirano praćenje naučnih dostignuća.

U tome treba tražiti i racionalizaciju poslovanja, a ona bi se postigla u najvećoj meri ako se u radu koriste dostignuća i metodi naučne organizacije rada.

Najekonomičnije bi bilo da u armiji, za potrebe oružanih snaga i ostalih korisnika, postoji jedan centar za dokumentacijsko-informacionu delatnost iz oblasti tehničkih, biomedicinskih, vojnih i društve-

nih nauka koji bi predstavljao jedinstven sistem dokumentacijsko-informacijske delatnosti u JNA kao stalni informator (naučnoistraživačkih i drugih ustanova, komandi, akademija-škola, organa teritorijalne odbrane, društveno-političkih zajednica i organa ONO) o stanju, inovacijama i intencijama vojnonaučnog rada kod nas i u svetu.

Takav jedinstveni centar mogao bi da ima svoje organizacione celine — sektore kao:

— sektor za dokumentaciju i informacije iz oblasti vojnih i društvenih nauka.

— sektor za naučno tehničku dokumentaciju i informacije (sadašnji IVMD), i

— sektor za vojnomedicinsku dokumentaciju i informacije (sadašnji IVMD).

Nije se teško uveriti u opravdanost i prednosti jedinstvene institucije u odnosu na rascepanost i odvojenost svake naučne institucije. U integrisanoj celini vidimo veću mogućnost primene naučne organizacije rada, veću mogućnost korišćenja već postojećih iskustava, veću mogućnost i jedinstveno nastupanje u ostvarivanju saradnje sa drugim institucijama u zemlji i inostranstvu, veću mogućnost za opremanje tehničkim sredstvima i ekonomičnije korišćenje, veću mogućnost obezbeđenja i korišćenja stručnih kadrova, ekonomičnije poslovanje kroz jedinstvenu tehničku i uslužnu službu, manji smeštajni prostor i racionalnije korišćenje, obavljanje poslova sa manjim brojem zaposlenih radnika, veću mogućnost korišćenja i uvođenja reprografske i mikrofilske tehnike, manja mogućnost dupliranja poslova, veća mogućnost jedinstvenih stavova i metoda rada, veća garancija za sigurnije i ekonomičnije poslovanje, itd. Za takvo rešavanje smo, pre svega, zato što su naše mogućnosti, pogotovo u sadašnjem momentu kada je potrebna puna angažovanost svih faktora na ostvarivanju ciljeva društvene i privredne reforme, skromne, pa bi bilo ekonomski neopravdano za svaku naučnu delatnost osnivati posebne institucije. Poznato je da su se i armije zemalja sa mnogo jačom ekonomskom snagom orijentisale na jedinstven sistem. Radi obezbeđenja što veće ekonomičnosti trebalo bi da postoji i obaveza korisnika prema centru za koji se zalažemo.

Po našem mišljenju, centar bi trebalo da poseduje materijale koji se štampaju u raznim armijskim ustanovama za »internu upotrebu«, zatim da obezbedi evidenciju o materijalima koji se stepenuju sa poverljivi, o prevodima, podacima iz raznih statističkih istraživanja, itd.

To ističemo, jer nisu retki slučajevi da za mnogim podacima i informacijama lutamo ili ih prevodimo a oni postoje ali o njihovom

postojanju ne znamo. To bi se izbeglo kada bi postojala obaveza ustanova i komandi, u kojima podaci nastaju ili se prikupljaju, da dostavljaju kataloške listiće centru radi obrade i publikovanja u referativnom biltenu ili nekom drugom formom informisanja. Nema bojazni da bi podaci stepenovani po poverljivosti bili otkriveni, jer bi centar samo dao informaciju o postojanju podatka i mestu gde je pohranjen.

U sklopu izložene problematike neophodno je obezbediti kvalifikacionu strukturu kadra. Zalažemo se da na ovim poslovima mogu da rade samo stručna lica. Činjenica je da u armiji, pa i u zemlji, ne postoji potreban broj stručno osposobljenih lica za dokumentacijsko-informacionu delatnost. To nalaže potrebu školovanja i usavršavanja kadra. Trebalo bi odmah pristupiti planskom obezbeđivanju kadra školovanjem i specijalizacijom, srazmerno iz svih vidova oružanih snaga, na odgovarajućim školama u zemlji pa i inostranstvu.

To bi trebalo da budu lica sa vojnim znanjem, sa smislom i voljom za rad u ovoj delatnosti, uz puno poštovanje starosne granice o školovanju i usavršavanju kadrova.

Jedinstveni centar za dokumentacijsko-informacionu delatnost JNA trebalo bi da svoj rad zasniva na naučnoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uz uvažavanje javnosti prilikom popunjavanja radnih mesta.

Potpukovnik
Inž. *Haris GOJAČIĆ*,
Kapetan
Miloš VUKSANOVIĆ